

Grunnlovsforslag 7

(2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Marianne Aasen og Else-May Botten

Dokument 12:7 (2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Marianne Aasen og Else-May Botten om endringer i Grunnloven § 93 med sikte på å åpne for at samtykke til suverenitetsoverføring kan gis med 2/3 flertall forutsatt at det først er avholdt en rådgivende folkeavstemning

Til Stortinget

Bakgrunn

§ 93 ble tatt inn for at Grunnloven ikke skal være et hinder for at Norge skulle kunne være en aktiv medspiller i en utvikling mot et sterkere og mer omfattende forpliktende samarbeid mellom land, for å sikre den internasjonale fred og sikkerhet eller fremme internasjonal rettsorden.

Forslaget om en slik bestemmelse i Grunnloven ble første gang satt fram av representantene Rakel Seweriin, Herman Smitt Ingebretsen, Konrad Knudsen og Neri Valen i 1952 og ble senere framsatt i ulike varianter fram til den ble tatt inn i Grunnloven i 1962.

Utviklingen etter andre verdenskrig har skritt for skritt bygd opp internasjonale organer og avtaler, som i sterkere og sterkere grad forplikter landene som deltar. Det er en utvikling som det har vært bred politisk enighet om at Norge skulle støtte helhjertet opp om i hele etterkrigstiden. En internasjonal rettsorden er særlig i små lands interesser. Det er samtidig en utvikling som begrenser det enkelte lands handlingsfrihet. Slik må det være. Det er ikke mulig at landene kan forplikte hverandre til i sterkere grad å handle sammen i felles interesse og samtidig beholde selvrådet ubeskåret.

Norge har undertegnet rundt 900 internasjonale avtaler som i større eller mindre grad innsnevrer vårt eget handlingsrom. Når vi har gjort det, er det fordi det har vært i vår egen interesse.

De store, felles utfordringer internasjonalt, som klimatrusselen, fattigdomsbekjempelse og internasjonal kriminalitet og terror, skaper behov for mer og sterkere forpliktende samarbeid landene imellom. Det krever at landene er villige til å overføre noe av sin suverenitet til felles, internasjonale organer som bygger på demokratiske prinsipper.

Alternativet til å benytte Grunnloven § 93 ved suverenitetsoverdragelse vil være å endre Grunnloven § 112. Da ville forslaget om det måtte framsettes i ett storting og vedtas av det neste storting, da med 2/3 flertall. Innbyggerne ville da i prinsippet ha mulighet til å gi uttrykk for sitt syn på dette spørsmålet ved stortingsvalget.

Kravet i Grunnloven for myndighetsoverføring etter § 93 er satt strengere enn kravet til endring i Grunnloven; 3/4 flertall nettopp fordi velgerne ikke vil ha hatt mulighet til å gi uttrykk for sitt syn gjennom et valg.

Det sistnevnte leddet i grunnlovsendringsprosedyren er prinsipielt viktig. I samsvar med grunnleggende tenkning om folkesuverenitet markerer det at Grunnloven er folkets eiendom, ikke Stortingets alene. Grunnloven § 93 gjør det mulig å treffe vedtak om suverenitetsoverføring uten å vente til over neste valg. Kravet om 3/4 flertall skal kompensere for bortfallet av denne demokratiske garantien.

Folkeavstemning har vært brukt svært få ganger i rikspolitisk sammenheng. Den ble brukt da det skulle tas stilling til om Norge fortsatt skulle være et kongedømme eller bli en republikk og ved løsrivelsen fra Sverige i 1905. Når det gjelder vår utenrikspolitikk, har den vært benyttet to ganger, i tilknytning til våre

søknader om å bli med i EU-samarbeidet. Dette har skapt en sedvane. Hvis spørsmålet om EU-medlemskap igjen aktualiseres, er det tverrpolitisk enighet om at det ikke vil være aktuelt med en slik innmeldelse uten at man først har innhentet folkets råd.

Det er bred politisk enighet om at utfallet av en folkeavstemning skal respekteres, selv om den konstitusjonelt sett er rådgivende. Spørsmålet er om det ikke vil være riktig å la den vekt Stortinget bør tillegge en folkeavstemning, også komme til uttrykk ved at kravet til flertall da settes likt krav ved endringer i Grunnloven. En slik endring vil styrke folkeavstemningens vekt i beslutningsprosessen.

Når folket har fått mulighet til å gi Stortinget sitt råd, vil det politisk sett legges en avgjørende føring for behandlingen i Stortinget. Derfor bør det også komme til uttrykk ved at kravet til kvalifisert flertall blir noe mindre enn om det ikke har vært folkeavstemning.

Utfordringen blir altså å finne fram til en måte som gjør det mulig å sette flertallskravet i § 93 ned til det samme nivå som ved endring av Grunnloven etter normal prosedyre, fordi det vil være alternativet til å benytte § 93. Dermed vil man ta vare på den vel gjennomtenkte sammenheng som ligger i dagens system, av hensyn til legitimiteten av det endelige resultat er det viktig å finne en slik balanse.

Løsningen er å beholde hovedreglene i § 93 slik paragrafen nå lyder, men legge til nytt annet ledd om at 2/3 flertall er tilstrekkelig under visse vilkår. Dermed åpnes det også for en valgmulighet som ikke finnes i dagens system.

På denne måten oppnår man for det første å ta vare på dagens mulighet for å gå raskere fram enn etter § 112, uten å gå veien om grunnlovsendring-prosedyren, men da med bibehold av kravet på 3/4 flertall. Denne adgangen ble benyttet for å åpne for norsk deltagelse i EØS. Men da vil det fortsatt være nødvendig med 3/4 flertall.

Samtidig innføres det et nytt ledd der flertallskravet settes til 2/3, men bare dersom det på forhånd er holdt rådgivende folkeavstemning. Stortingets adgang til å samtykke uten å vente til etter neste valg vil være den samme som etter paragrafens første ledd: Bortfallet av den demokratiske garanti som ligger i kravet om mellomliggende valg etter § 112, kompenseres ved det element av direktedemokrati som ligger i kravet om forutgående folkeavstemning av rådgivende karakter. Hvis en slik framgangsmåte blir valgt, gir ikke lenger hensynet til folkesuvereniteten tilstrekkelig grunn til å beholde den kompensasjon som i dag ligger i kravet om 3/4 flertall.

Forslaget forutsetter selvsagt at folkeavstemningen og stortingsvedtaket gjelder samme sakskompleks, at de alternativer som legges fram for velgerne, i det vesentligste er klare, og at saken avgjøres i Stortinget innen rimelig tid etter at resultatet av folkeavstemningen er klart. Mer detaljerte regler om disse spørsmål er det imidlertid ikke grunn til å ta inn i Grunnloven.

Forslaget fremmes i to alternativer der samme realitet er forsøkt uttrykt på to litt ulike måter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

§ 93 nytt annet ledd skal lyde:

Alternativ 1 A (originalspråk):

Saadant Samtykke kan alligevel gives med to Trediedeles Flertal, dersom Storthinget først har indhentet Folkets Raad.

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Slikt samtykke kan likevel gis med to tredjedels flertall dersom Stortinget først har innhentet folkets råd.

–

Slikt samtykke kan likevel gjevast med to tredjedels fleirtal dersom Stortinget fyrst har henta inn råd frå folket.

Alternativ 2 A (originalspråk):

To Trediedeles Flertal er alligevel tilstrækkelig, dersom Storthinget først har indhentet Folkets Raad.

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

To tredjedels flertall er likevel tilstrekkelig dersom Stortinget først har innhentet folkets råd.

–

To tredjedels fleirtal er likevel nok dersom Stortinget fyrst har henta inn råd frå folket.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

28. september 2012

Svein Roald Hansen

Marianne Aasen

Else-May Botten

Referert i Stortingets møte 28. september 2012.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Dag Terje Andersen
president